

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 104702

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA

Matèria: HISTÒRIA

Curs: PRIMER

Semestre: PRIMER

Equip docent Sol Enjuanes Puyol, Antonio Ontañón

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 68h

Hores autònomes: 82h

CONTINGUTS DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de formació bàsica i de metodologia històric-teòrica, entenent la història i la noció genealògica com un dispositiu amb els seus propis mètodes i conceptes. L'objectiu general de la matèria és comprendre l'articulació entre processos històrics de l'era contemporània amb pràctiques i objectes culturals de les arts i dissenys dels segles XIX-XX. En les tres assignatures que componen la matèria, s'abordaran coneixements històrics i conceptuals de les arts i els dissenys; es potenciarn les eines conceptuals, historiogràfiques i discursives perquè l'estudiant sàpiga explorar, trobar, llegir i comprendre els fenòmens culturals de l'època contemporània; es promourà la seva capacitat de treball col·lectiu en els processos de discussió a l'aula; se li introduirà en els fonaments de la recerca i en l'ús adequat de fonts documentals.

Assignatures de la matèria:

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT

HISTÒRIA: GUERRES I POSTGUERRES

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT.

Aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures teòric-històriques dels dos primers cursos del Grau que tenen per objectiu acompanyar a l'estudiant en un procés d'obertura de coneixements, així com de primers interrogants i replantejaments mitjançant l'estudi de genealogies històriques de les arts i el disseny.

Des de la necessitat crítica del present, Història: revolucions i mercat planteja una aproximació, estudi i reflexió entorn dels àmbits de l'objecte, l'espai i la imatge en les seves profundes transformacions del segle XIX i principis del XX, en el marc de la revolució industrial, l'emergència de la societat de masses, l'abandó de l'antic sistema de les arts (arts/artesania) i la maduresa del camp autònom de l'art. L'assignatura planteja una lectura relacional entre aquests tres àmbits i el context polític, social, cultural i tecnològic en el qual emergeixen i es desenvolupen.

OBJECTIUS

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius en competències actitudinals, metodològiques i instrumentals són: propiciar una actitud activa, curiosa i crítica cap al món i el context que envolta l'estudiant, dotant-lo d'un corpus teòric que el permeti establir relacions amb les diferents manifestacions culturals del passat; enfortir la capacitat de treball i l'autonomia de l'estudiant en el procés d'aprenentatge. És a dir, treballar per tal que els estudiants puguin qüestionar-se la realitat que li ve donada i que construeix el seu univers propi d'interessos; l'adquisició d'unes primeres eines per a la recerca autònoma i per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic. Finalment, potenciar la reflexió personal i propiciar que el treball de l'alumnat com a artistes o dissenyadors sigui més ric, profund i fonamentat.

Els objectius específics del contingut de l'assignatura són: introduir el coneixement crític i relacional dels fenòmens artístics, tecnològics-visuals i del disseny que es van produir durant el segle XIX i principis del segle XX; comprendre les circumstàncies històriques, socials i econòmiques que fan possible l'existència d'una determinada forma artística; aplicar una metodologia d'anàlisi dels diferents aspectes conceptuals, ideològics i/o filosòfics, així com tècnic-estètics, que diferencien les tendències; potenciar la capacitat crítica de l'alumnat en l'anàlisi del conjunt dels fenòmens del període i identificar els biaixos de gènere i culturals

CONTINGUTS

TRANSFORMACIONS DEL SISTEMA DE LES ARTS.

Els canvis en l'estatus de l'artista i transició de l'antic règim a un nou sistema per a les arts, les arts aplicades i el disseny. Avantguardes artístiques. Emergència de l'art modern. Art modern com a sistema.

EL SISTEMA DE PRODUCCIÓ CAPITALISTA I LA LLUITA DE CLASSES

Les visions de William Blake i altres mirades subversives feministes i anticolonials.

La revolució de 1848 i la lluita per a un art democràtic: el Realisme i la caricatura.

La màquina i els nous materials. Crisi de la producció i discursos crítics. Europa vs els Estats Units.

L'evolució de les arts plàstiques: pintura i escultura. Academicisme i realisme.

LA FASCINACIÓ PER LA MODERNITAT

La ciutat moderna: la multitud, l'anonimat i les pràctiques flâneur.

El costat fosc del progrés i el "mal du siècle": simbolismes, dandismes, decadentisme.

Del Modernisme al Racionalisme en arquitectura i disseny.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

LA REPRODUCTIBILITAT TÈCNICA I ELS NOUS DEBATS SOBRE LA REPRESENTACIÓ

Les recerques òptiques i el seu impacte en les arts. Teories del color i la visió.

Les noves tecnologies visuals mecàniques: fotografia, cartell, còmic i cinema.

Els plantejaments del cubisme i la crisi de la representació.

EINES INSTRUMENTALS:

Introducció a l'anàlisi crítica d'imatges i a textos de l'època.

METODOLOGIA

L'assignatura s'organitza entorn de tres eixos temàtics (Art, Disseny i Comunicació Visual) que desenvoluparan els seus continguts de manera transversal, mostrant les línies que aglutinen les diverses problemàtiques, avanços i resolucions del món de l'art, el disseny, l'artesania i l'arquitectura. En cada sessió, els continguts es treballaran amb els grups-classe amb activitats dirigides i classes magistrals i puntualment amb treballs grupals. Les sessions plantejaran qüestions històriques, teòriques i conceptuals de les arts i els dissenys des de mitjans segle XIX fins a principis del segle XX i es combinen classes magistrals amb diferents exercicis a l'aula on el rol de l'alumnat pren una importància primordial. Aquests exercicis consisteixen en: anàlisi d'objectes, textos, espais i imatges; debats i recerques.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 45h (30%)

Hores activitats supervisades: 15h (10%)

Hores aprenentatge autònom: 82h (55%)

Hores activitats d'avaluació: 8h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referents i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Cada docent plantejarà una sèrie de problemes de caràcter històric, teòric i conceptual relatius a fi d'estudi del seu seminari. En aquesta part, el docent abordarà qüestions amb explicacions i suport audiovisual, alhora que generarà preguntes al grup-classe amb el qual qüestionar i intentar resoldre alguns dels dilemes plantejats.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió i posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball autònom de l'alumnat. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i resultats parcials del treball autònom. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Cada seminari planteja una sèrie de treballs tant destinats a madurar qüestions d'història i teoria de les arts i el disseny com de caràcter instrumental. Els treballs es duren a terme individualment de i/o en grup, i es desenvoluparan, normalment, en classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per a conèixer el nivell aconseguit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin majors dificultats.

Activitat autònoma:

Cerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals i matèrics.

Descripció: Part dels treballs que es posaran en marxa a l'aula tindran una continuïtat en l'espai de treball autònom dels alumnes. Aquests hauran de llegir textos, buscar informació i treballar amb material (textual i visual) d'elaboració pròpia.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis de resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis i resultats parcials o finals.

Descripció: Els docents avaluaran el treball realitzat a partir dels exercicis treballats tant a l'aula com en les hores autònomes. Igualment, es realitzarà una prova avaluativa final amb la qual posar en joc, de forma creuada i madura, els diferents coneixements en contingut i eines treballats en les sessions.

PROGRAMACIÓ

Sessió 1

INICI: Tots els grups junts. Activitat conjunta d'introducció entorn de les arts i el disseny del canvi del segle XIX i principis del s. XX.

Presentació de l'assignatura.

Sessió 2-11

Desenvolupament dels eixos temàtics d'Art, Disseny i Comunicació Visual.

Sessió 12-14

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Activitats conjuntes entorn de les arts i el disseny del canvi del segle XIX i principis del s. XX

Sessió 15
Activitat d'avaluació

Sessió 16
Setmana de recuperació

Sessió 17 -18
SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

L'avaluació serà contínua i tindrà en compte tot el procés de treball i aprenentatge de l'estudiant mitjançant els treballs diaris a l'aula com les tasques a realitzar i els projectes de recerca en hores autònomes.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMUNA A LA MATÈRIA

Avaluació continuada a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)

Avaluació continuada de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (60%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS DE AVALUACIÓ

Cada grup comptarà amb les seves pròpies activitats d'avaluació per a valorar el procés de treball i aprenentatge en el si d'aquests. Igualment, es duran a terme alguns exercicis de caràcter transversal per articular i posar en comú els coneixements adquirits en les sessions.

Criteris per a ser avaluat:

1. L'alumne ha d'haver lliurat la totalitat dels treballs.
2. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.

Sistema d'avaluació. Treballs a realitzar:

Primera convocatòria:

1. Treball individual (35%)
2. Treball en grup (30%)
3. Examen (25%)
4. Activitat i actitud a l'aula (10%)

Segona convocatòria:

Treball de síntesi

RECUPERACIÓ

Criteris per a poder optar a les proves de recuperació:

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals *equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials

RESULTATS D'APRENENTATGE

RRAA de Titulació

KT01. Identificar els continguts, llenguatges i perspectives fonamentals per a l'anàlisi de la pràctica cultural contemporània en les seves diverses manifestacions.

KT02. Descriure els indicadors bàsics en l'evolució de les arts i els dissenys contemporanis en relació amb el progrés en la consecució dels objectius socials i mediambientals, com ara els recollits en els objectius de desenvolupament sostenible (*ODS).

ST04. Seleccionar fonts d'informació adequades sobre art i disseny integrant aquesta informació amb capacitat de síntesi, anàlisi d'alternatives i debat crític

ST06. Comunicar de manera oral, visual i escrita els resultats d'un projecte propi, les seves conclusions i els coneixements i raons últimes que els sustenten d'un mode clar i concís a públics especialitzats o no

RRAA de Matèria

KM07 Indicar la dimensió històrica i contextual de les arts i els dissenys en l'anàlisi dels estils artístics del passat (KT01)

KM09 Reconèixer la dimensió històrica dels factors més rellevants de la cultura contemporània (descolonització, gènere, sostenibilitat,

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

crítica política) en les seves produccions concretes (KT02)

SM08 Demostrar la influència formal dels estils artístics del passat en obres d'art concretes del present (ST03)

CM06 Aplicar correctament les fonts històriques en l'elaboració d'un assaig sobre una obra d'art del passat (CT01)

CM08 Aplicar correctament els fonaments de la citació bibliogràfica en les recerques dels projectes d'art i disseny (CT02)

RRAA d'Assignatura

KA1 Reconèixer els elements fonamentals dels moviments artístics i culturals i de les obres d'art i de disseny

SA1 Relacionar els elements estètics i formals amb el context en el que sorgeixen i identificar la seva influència en el present.

CA1 Aplicar els coneixements adquirits en les recerques sobre art i cultura visual i fer un ús correcte de les fonts històriques i de les normes de citació bibliogràfica.

BIBLIOGRAFIA

ARGAN, Giulio Carlo *El arte moderno 1770-1970*. Madrid: Akal, 1991.

BAYLEY, Stephen. *Guía Conran de Diseño*, Madrid: Alianza, 1992.

CAMPI, Isabel. *Iniciación a la historia del diseño industrial*. Barcelona: Ediciones 62 - Massana, 1987.

FRAMPTON, Kenneth. *Historia crítica de la arquitectura moderna*. Barcelona: Gustavo Gili, (10a ed.), 2000.

MEGGS, Philip B. i PURVIOS, Alston W. *Historia del diseño gráfico*. Barcelona: RM, (4a ed.), 2009.

NOCHLIN, Linda. *Mujeres artistas: Una selección de Linda Nochlin*. Madrid: Alianza, 2022.

POLLOCK, Griselda, *Vision y diferencia: Feminismo, feminidad e historias del arte*. Buenos Aires: Fiordo, 2025

PEVSNER, Nikolaus. *Los orígenes de la arquitectura moderna y el diseño*. Barcelona: Destino, 1992.

RAMIREZ, Juan Antonio *Medios de masas e historia del arte*. Madrid: Cátedra, 1988.

RAMIREZ, Juan Antonio *Historia del arte, 4: El mundo contemporáneo*. Madrid: Alianza, 2005.

SATUÉ, Enric. *El diseño gráfico Desde los orígenes hasta nuestros días* Madrid: Alianza, 1999.

SHINER, Larry. *La Invención del arte: una historia cultural*. Barcelona: Paidós, 2004 (2001).

TORRENT, Rosalía (ed.) i MARIN, Juan Manuel, *Historia del diseño industrial*, Madrid: Manuales Arte Cátedra, 2005.